Kehely

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	51.46.1
Alkotó:	Szabó, Ferenc (1910 -)
Készítés ideje:	1935-1937
Készítés helye:	Budapest
Jelzés:	mesterjegy és 1872-1936 közt használatos pesti hitelesítőjegy
Anyag:	ezüst
Technika:	áttört; cizellált; hajlított; kalapált; trébelt
Méretek:	magasság: 17,2 cm magasság (fedéllel): 24,2 cm átmérő (fedél): 13,1 cm talpátmérő: 11,7 cm teljes súly: 629,8 g

A modernista stílust képviselő kehely geometrikus alapformákból (henger, kúp) áll. Négy alacsony, hengeres láb tartja a háromlépcsős, sima, vízszintes talpat, melyről karcsú hengeres szár emelkedik. Két kis sima, korongos gallérú szárgyűrű közt nyúlánk, áttört nódusz oldja a sima felületű, egyszerű formákat. A szárat körülölelő, egyedi, ezüsthuzalokból, -szalagokból és golyókból elkészített, stilizált leveles-bogyós indahálózat feltehetően a bűn és halál fölötti győzelem jelképére, az örökzöld babérfára („életfa") utal.

Nyugodt arányaival, letisztult formáival, a sima felületek nemes csillogása és a dekoratív, egyedi, áttört mintázat összhangjával a kehely az Art Deco stílus és formavilág jellegzetes példája. A nódusz áttört kialakítása ugyanakkor, ha távolról is, a gótikus ötvösművek egy csoportjára jellemző sajátos középkori technika, az ún. *opus duplex* hagyományát idézi föl. Azokhoz hasonlóan a tömör fém alaplemez (jelen esetben a szár tömör rúdja), valamint a fölé / köré boruló áttört indadíszítés ezen a modern kelyhen is két rétegre bomlik. (Takács, Imre: Opus duplex in der Goldschmiedekunst des 13. Jahrhunderts und die höfische Kultur. *Ars Decorativa,* 26. 2008, 7–37: 35.)

A hagyományok őrzése mellett a 20. században erős törekvés indult az egyházművészet, a liturgikus ötvösművek stílusának modernizálására. Különösen időszerűvé vált az eszme Magyarországon a Szent István-emlékév és a budapesti helyszínű eucharisztikus világkongresszus (1938) közeledtével. Az iparművészek ebben az elhúzódó világválságot követő, nehéz időszakban törekedtek a tradíció megőrzése és a liturgikus szabályok betartása mellett saját koruk életfelfogását, az új stílusirányokat tükröztetni szakrális alkotásaikban.

Az Iparművészeti Társulat és a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete pályázatok kiírásával igyekezett anyagilag is támogatni, ösztönözni nemesfém munkák elkészítését, hazai és külföldi bemutatását. (Major István: Az ötvösművészet érdekében. *Magyar Iparművészet,* 41. 1938, 3–4.)

Az 1937. évi párizsi világkiállításra szánt ötvösanyag egyházi felszereléseket is tartalmazott. Az ide készült pályamunkák egyike lehet ez a Társulat átadásaként 1951-ben múzeumba került kehely, amely így – valószínűleg a hozzá tartozó, vele együtt átadott ostyatartó talpas tálkával (ltsz. 51.47.1) együtt – megfordult a párizsi expón.

Szabó Ferenc nemcsak Párizsban, de a harmincas évek további jelentős tárlatain, pl. a berlini 1938. évi Nemzetközi Kézművesipari Kiállításon is sikerrel szerepelt. Személyéről, munkáiról méltatlanul keveset tudunk, pedig munkássága egy ideig párhuzamosan futott az elsősorban egyházi ötvösművei révén sokkal ismertebbé vált Okrutzky Erzsébetével.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum
dots.hu PDF generator

Az 1985-ben rendezett Magyar Art Deco-kiállítás alkalmával jelentkezett az idős művész a bemutatott kehely alkotójaként az Iparművészeti Múzeumban.

Pandur Ildikó

Irodalom

- Szerk.: Horányi Éva: *Art deco és modernizmus. Lakásművészet Magyarországon 1920-1940*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 229: 4.2. sz. (Simonyi István)
- *L'Art Deco en Europe. Tendances decoratives dans les arts appliqués vers 1925*. Société des Expositions du Palais des Be, Bruxelles, 1989. - 143: cat. no. H14
- kiállítást rendezte és a katalógust írta: Kiss Éva, Csenkey Éva, Péter Márta: *Magyar Art Deco*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1985. - 292. sz.
- *Tentoonstelling van Hongaarsche Kunstnijverheid. Volkskunst en Huisindustrie in het Stedeljik Museum te Amsterdam*. Stedelijk Museum, Amsterdam, 1937. - fig. 27.
- Major István: Az ötvösművészet érdekében. *Magyar Iparművészet*, 41. 1938. - 3-4: 4

